

Lenka Chalupová

Režisérka
ČS

Ptačí žena

Lenka Chalupová

Ptačí žena

Lenka Chalupová

Ptačí žena

Příběh z Přerova,
který se doopravdy nikdy nestal.
Nebo stal?

Copyright © Lenka Chalupová, www.lenkachalupova.cz, 2017

Editor © Josef Pepson Snětivý, 2017

Photograph of the Authoress © Gabriela Veselá, 2017

Photo on Cover © Samphotostock.cz, 2017

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2017

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2017

ISBN 978-80-7475-186-8

Prolog

Byla pro lidi příliš zvláštní. Divná. Špatně uchopitelná.

Mátla je svým tělem, které působilo křehce, i když ona byla náturou silná, v jádru pevná až sukovitá, skoro jako chlap.

Postavu měla vysokou, hubenou, takřka rachitickou. Vlasy nosila dlouhé, stažené do culíku, mívala je špatně zastřižené a jen tak halabala sčesané z čela, poslední dobou jí ve světle oříškové barvě prosvítaly první šediny, ale ani ji nenapadlo zbavit se těch stříbrných nití. Nikdy se ani nemalovala, nedovolila tak svým světle zeleným očím, aby se rozjasnily pod nánosem barev – přesně těch barev, díky kterým se jiné ženy dělaly krásnějšími, než doopravdy byly. Rty měla malé a úzké, jako by jejich tvar napovídal všem, že Ptačí žena s duší samotářky nerada mluví... že jí prostě není vlastní lidské tlachání. A že mnohem raději poslouchá krákání, cvrlikání, štěbetání, houkání či trylky – zkrátka všechny ty zvuky, linoucí se z ptačích zobáků.

Jediné, co Ptačí ženě hyzdilo její jinak vcelku pěkný a vráskami dosud nezbrázděný obličej, byl orlí nos s drsnou kůstkou uprostřed. Ona sama si ho ale pochvalovala – zvlášť teď, když ji těsně před padesátkou začaly zlobit oči, a tak potřebovala zařadit do své tváře brýle na blízké čtení. Pěkně si je zapřela do té kůstky, a ony se ani nehnuly.

Když šla, vypadala jako volavka, měla ladný dlouhý krok, při kterém propínala kyčle i špičatá, kostnatá kolena – tahala je nahoru, jako by se vyhýbala loužím a blátu. Stejně jako hubené nohy měla vyzáblé i ruce, zvlášť prsty, dlouhé a hbité, zakončené krátkými, polámanými nehty.

Mariana Černá věděla, že jí lidé říkají Ptačí žena.
A to jí nevadilo.
Ptáci byli její život.
Vášeň i posedlost.
A taky práce, kterou milovala!

Sobota 22. října

„Měl ses už chystat k odletu... moulo. A místo toho se mi třepeš v dlani! Nebo ty neodlítáš za teplem? Tebe neláká Středomoří, Afrika nebo Asie?“ zeptala se, jak nejnežněji to uměla. Odpověď od ubohého budníčka malého samozřejmě nečekala. Díval se na ni svýma kulatýma černýma očima, které vypadaly jako korálky potažené jemnou blankou, zřetelný byl jen nadoční proužek, který se zajímavě klenul.

Pohladila ho po hlavičce, měl na ní hebké chmýří v popelavé barvě, které po převrácení ukázalo jemnou kůži. Byl otupělý, takže se bránil jen chabě, otevíral a zavíral zobák, ale ani pořádně klovnout ji do prstu nebyl schopen.

Mariana si budníčka položila na gumovou podložku, aby se pozorněji podívala na jeho reakce.

„Otřes mozku?“ zeptal se Jonáš.

Mlčky přikývla.

Jonáš Černý se nad malého a kostrou drobného ptáka naklonil, aby si lépe prohlédl jeho zranění.

„Vypadá, že to napálil do skla,“ řekl a prstem ukázal na drobnou ranku. Oba si nového obyvatele jejich ptačí nemocnice prohlédli z takřka centimetrové vzdálenosti – a dali mu ještě čas, aby se projevil. Nedržel rovnováhu, padal, chudák, k jedné straně, stácel hlavu, zobák zavíral lehce nakřivo, na zrakové podněty vůbec nereagoval. Nelétal!

Vypadal jako opilec, který šněruje ulici.

„Dvanáct centimetrů a osm gramů, sameček,“ řekla Mariana a Jonáš ten údaj vnesl do jejich deníku,

do něhož si zapisovali všechno o svých okřídlených pacientech, o které se tu s láskou starali. Byly tam údaje o všech mrzáčcích, které jim lidé do jejich ornitologického lazaretu donesli nebo které našli v přírodě oni. A zraněné ptáky vozili Marianě z celé Moravy. Věděli, že ona si s nimi poradí, ošetří je, věnuje jim péči... její laskavé ruce poskytnou všem těm opeřencům oporu – a pak je, zrehabilitované, vypustí zpět do přírody. A když ne, nechá si je Mariana ve své stanici na dožití, dá jim jídlo a pití a nakonec je i důstojně pohřbí na svém ptačím hřbitůvku, který těsně sousedil s jejich záchrannou stanicí.

Budníček se marně pokoušel najít ztracenou rovnováhu a dojímal dva lidi nad ním svou neschopností chovat se jako pták. „Nachystám krabici, mami,“ rozhodl Jonáš, a už nesl ke stolu škatuli s látkou. Oba věděli, že teď musejí to maličké tělíčko nechat v teple, klidu a tichu, aby se vzpamatovalo.

„Mám mu tam dát misku s vodou?“ zeptala se Bohdanka, která přiběhla zvenku, aby mámě a bráchovi pomohla s novým špitálním přírůstkem. Skoro sborově řekli: „Ne, vždyť by se utopil!“ A máma ještě přidala svoje „pst“, protože jí vadilo, že hlučná Bohdanka vtrhla do jejich ordinace zase jako vichřice. Kolikrát té své holce říkala, že tohle má být území ticha? Místo, kde se léčí i klidem?

Jenže řídit a vychovávat Bohdanku bylo stejně těžké, jako poroučet větru, aby nedul, nebo sopce, aby nechrčila lávu.

Mariana mlčky přešla do skříňky, kde měla vitamíny pro své pacienty, a nachystala jídlo pro jejich budníčka. „Budeme ho muset krmit, sám to nezvládne,“ špitla smířlivě do ucha své dceři, která seděla uražená za stolem a nakvašeně si prohlížela knížku „Černí kakaduové“.

Bohdanka moc dobře věděla, že ona nebude nikdy jako máma s Jonášem. Že jí tenhle ptačí svět nebude patřit tak jako jim. Dlouho ale našťvaná být nevydržela, její halasná nátura to nedovolovala. Sotva máma začala chystat červíky, přitočila se k Jonášovi a do ucha mu houkla: „Táta bude mít výročí. Půjdeš s námi zítra na hřbitov, nebo zase chceš jít sám?“

Jonáš si dal mírně na čas, než řekl: „Jsem domluvený s Bábou Black. Půjdu s ní až sedmadvacátého října, chci tam být přesně v den jeho narozenin, protože...“

„S Bábou Black? S tou čarodějnící?“ ohrnula rty Bohdanka. „Tak to tě lituju!“

Neděle 23. října

Vzaly svíčku a květiny, uložily je na dno vínové koženkové tašky a vyšly ven, do vlídného říjnového dne. Mari se ještě vrátila pro sirky a Bohdanka na poslední chvíli shrábla do svých drobných dětských dlaní tři krásně otevřené šišky, které přivezla v sobotu z lesa. Pozorování brhlíka lesního ji moc nebavilo, a tak aspoň do košíčku ukládala lesní poklady. Táhly pak domů listy, šípky, kůru stromů a taky šišky z borovic.

„Dám je tátovi k té svíčce,“ plánovala si, „položím je vedle svítilny, ať má radost.“

Mariana se podívala do jejích velkých očí barvy hořké čokolády a jako už mnohokrát předtím jí vcelku natvrdo řekla: „Miloš přece nebyl tvůj táta, Bohdanko!“

Dívka dotčeně zamžikala a ještě o to pevněji ty šišky stiskla do dlaní.

„Byl tátou Jonáše?“

„No... to jo.“

„Je Jonáš můj brácha?“

„No samozřejmě!“

„Jmenujeme se všichni stejně Černí?“

„To ano, ale...“

Bohdanka zvedla prst a důrazně své mámě řekla: „Pak Miloš přece musel být můj táta. A kdyby teda ne... už jsem to řekla holkám ve třídě – a teď to nemůžu vzít zpět. Chápeš? Řekla jsem jim, že Miloš Černý byl náš táta, ale prostě zemřel a my mu teď nosíme na hřbitov kytky a šišky.“

Mariana ji pohládila po vlasech – holčičku svou malou, milovanou... a mimomanželskou. Ještě by jí mohla zdůraznit, že Miloš zemřel krátce předtím, než se ona narodila, a dávno už s Marianou nežil, ale nebyla si jistá, jestli by tahle informace pro ni měla jakoukoliv hodnotu. Asi by jí s bystrostí desetiletého děčka odbrkla, že to přece holky ze třídy zjišťovat nebudou. Spíše by jí měla říct, že právě ona – ona, Bohdanka – je následkem její léčby. Dva roky po úrazu svého muže si léčila srdce s chlápkem, který dnes už vlastně ani nestál za slovo. To po něm měla její dcera ty velké, hnědé oči, v nichž se zračilo tajemno, byly jak okno do duše, ke které Mariana marně hledala klíč. Bohdanka byla její kukačka – a také havraní děvčátko. Ale tolik, tolik odlišné od ní! Zatímco Mariana s Jonášem měli oči zelené a vlasy spíše světlé, Bohdanka dávala na odiv vlnité prameny barvy černé až domodra a pleť medově hnědou, skoro jakoby jí v těle kolovala cikánská krev. Měla nejen havraní krásu, ale i sílu křídel, drsnost a hlasitost. Kdyby doopravdy byla havran, její krákání by se neslo celým krajem i za jeho hranice. Když si Mari dala na stůl fotku svých dětí, málokdo by hádal, že oba její potomci vyrostli v jejím lůně. Byli tak jiní, tak vzdálení. Vzezře-

ním i povahou. Zatímco Jonáš byl klidná a mírná síla jejich domova, Bohdanka byla temperamentní a živelná, divoká a bezelstně přímá. I když jí nebyla tak blízká jako syn, milovala ji silou dravce.

Chytly se za ruku a mířily ke hřbitovu. Prošly most u tenisových kurtů a pokračovaly okolo sídlištních domů směrem nahoru. Před sebou měly ještě kus cesty, ale obě si to prosluněné nedělní odpoledne užívaly. Bohdanka vedle Mariany hopsala a pořád štěbetala, kdyby měla všechny ty dětské řeči její máma vstřebat, musela by mít hlavu jako kasuár přilbový.

„Hele, to je krásný kámen,“ shýblo se děvčátko ke křemeni, který se leskl v podzimním slunci, a následně se rozhodla: „Vezmu ho tátovi taky na hrob!“

Ne poprvé v životě Marianu napadlo, že z téhle holky by měl Miloš nakonec radost. Děti měl rád a šťastná povaha její Bohdanky by mu byla blízká. On byl taky hřejivé slunce. Slunce, které tak brzy zhaslo, protože Mariana ho překryla stínem. Stínem, který se honosil lvím jménem Leonard, i když lev to byl nakonec zbabělý, jak se ukázalo...

„Hrob má táta pěkný, ale malý. Nechápu, že se tam vlezl. Říkala jsem holkám, že měřil dva metry třicet a vlasy měl až po kolena. Že vypadal skoro jako Dan Hůlka, jen byl o dvě hlavy vyšší...“ Mari si dala dlaně před oči a musela se smát. Ta její Bohdanka! Vzpomněla si na Miloše, který tak těžce nesl, že je o půl hlavy menší než ona. Když se brali, měla boty jako placky a při focení mu bystrá fotografka přišoupla pod nohy dřevěnou stoličku. Mariana byla na ženu vysoká a ve své zdravotní kartě měla už od patnácti let napsáno 185 centimetrů, zatímco Miloš s bídou o patnáct čísel méně. A vlasy? Po třicítce mu slezly skoro všechny – řídké chomáčky světlých vlasů, které mu poletovaly

kolem hlavy, začaly víc a víc připomínat odkvetlý květ pampelišky. Stačilo do nich fouknout... a nebyly.

„Taky jsem říkala, že byl nejlepší ornitolog na celé Moravě a nikdo se mu nemohl rovnat. Že pracoval v Moravské ornitologické stanici a všichni si ho vážili.“ Mariana polkla slinu dojetí. To ano... v tom jediném měla Bohdanka pravdu, Miloš byl opravdu odborník, znal každého ptáka světa, nic mu z téhle říše neuniklo, šéfoval přerovské ornitologické stanici a naučil ji mnohé... A nejen ji.

Vzala vázu, vložila do ní kvítka, pohladila sochu holuba, kterého nechala vyrobit na kříž, a zažehla svíčku v lucerničce. Otřela náhrobek a v duchu si povzdechla, když si uvědomila, že teprve teď by mu bylo padesát. Byl o dva roky starší, než ona... ale tak, tak strašně moc dospělý už ve dvaceti. Jako by si tou brzkou dospělostí stačil nadehnat všechny ty roky.

„Má to tu táta krásný, táta, že?“ řekla spokojeně Bohdanka, zatímco rovnala na obrubník hrobu ty šišky a kamínky.

Pohladila svou dceru očima a nechala jí ten její vysněný svět. Z nouze na něj přistupovala i tou souhlasnou větou: „Má. Má to tady pěkný, ten táta!“

Když se vracely známou cestou domů, zastavil je telefonát – nebo spíš řev páva, který se rozezvučel v Marianině kabelce. „Ten budníček to nepřežil, musel mít krvácení do mozku, bál jsem se toho... Sakra!“

Ze hřbitova mířily rovnou domů, aby na svém ptáčím hřbitůvku udělali nebohému budníčkovi jamku a nad ní malý křížek z klacíků. Ozdoba hrobečků jejich svěřenců byla odjakživa Bohdančinou prací i radostí. Než došly domů, měla pro budníčka v jedné hrsti kamínky a v té druhé žluté topinambury – a šveholila, jak mu udělá krásnou rakvičku z krabice od čaje a pro pře-

vozníka mu tam dá korunu... nebo možná i dvě. Byla milovnicí ptačích funusů – zatímco Mariana litovala, že budníček už nikdy neokusí paprsky jižního slunce, Bohdanku takové věci prostě nedojímaly. Byla naopak šťastná, že mu může poskytnout tuto poslední službu. Vydlabat, zahrabat, zazpívat – a zapomenout na bezvýznamné opeřené tělíčko.

Středa 26. října

Jonáš Černý byl živým důkazem toho, že geny se nedají vyčůrat nebo vypotit. Před rokem si přivezl z Brna do svého rodného Přerova titul MVDr., a už pokoušel po další vysoké, díky které by ke svému jménu mohl připsat i RNDr. Rozuměl vlivem genů matčiny a tátovy rodiny ptačímu světu takřka dokonale, a jen řízením osudu si nakonec ornitologii nevybral jako svůj studijní obor a specializoval se na zvířecí říši tak trochu komplexněji. Byl šikovný a praktický, a tak nebylo divu, že hned po promoci dostal nabídku jednoho z místních veterinářů, aby s ním sdílel na směny jednu ordinaci v panelové zástavbě na Kopanínách. Starali se tam o nemocemi sužované psy, plodné kočky, přežrané králíky i nachlazené křečky. Ve volných chvílích a prakticky vždy i o víkendu pak Jonáš pomáhal mámě v její záchranné stanici pro ptáky, která byla samozřejmou součástí jeho života. Neznal vlastně nic jiného než jejich dům, který stál v těsné blízkosti ornitologické stanice, na trase mezi městským parkem Michalov a areálem lagun, kousek od řeky Bečvy a na skok od lužního lesa Žebračka. Dům, v němž bydleli a kde se – co Jonáš-

šova paměť sahala – starali o ptáky, byl plochou pro lidi nepoměrně menší než pro obyvatele ptačí říše. Do dva a půl plus jedna se musel vměstnat on, máma a táta. Když otec zemřel, vystřídala ho Bohdanka a přes zimu i jejich babička Hedvika. Každopádně pro tři až čtyři lidi byl ten miniaturní byt poměrně dost těsný. Mnohem větší část tvořila místnost, kde ošetřovali ptáky, další pokoj sloužil k jejich rehabilitaci, na zahradě byly v levé části voliéry pro postižené chudáky, v pravé části, za vyšší cihlovou zdí, stály vyhřívané kóje s voliérami pro papoušky, které chovali na kšeft. Svět ohraničený ve všech směrech ptáky Jonášovi vyhovoval. Nedovedl si představit, že by ho opustil a měl jít bydlet někam do paneláku.

Jediné, co ho mrzelo, byl fakt, že máma odmítala mít doma kočky a psy, protože ti by plašili a děsili svět uhnízděný v těch klecích. Moc dobře Jonáš věděl, že i Bohdanka touží po kočičí kamarádce – a že ji na mámě marně škemrá. Svou sestru měl rád, zbožňoval ji – navzdory tomu, co předcházelo jejímu narození. Navzdory tomu, že ona do toho jejich tichého domu vnesla hluk, pramenící z její povahy. Temperament a živelnost nebyly vlastnosti typické pro máminu ani tátovu rodinu, poznal ten velký svět extrovertů až se svou sestrou. Všude jí bylo plno, někdy mu nedovolila po příchodu z práce ani vydechnout – a už na něj valila slova. Slova, slova, slova! Jako právě teď. Sotva si donesl večerní kávu na stůl, sedla si naproti němu, zkřížila nohy, strčila bosá chodidla pod zadek a otevřela pusu. Předběhl ji.

„Obleč se, Bohdanko, už je chladno. Tepláky, ponožky, roláček... no šup!“ Věděl, že když je máma u ptáků – a dnes jí přivezli sovu se zlomeným křídlem, u níž hodlala i spát –, on musí zastat její roli. Být má-

inou, která zkontroluje úkoly, udělá večeři, popožene, pomazlí – a taky pohlídá, aby po večerní koupeli byla holka v teple a nekuckala pak až do Vánoc. Na nachlazení byla jejich Bohdanka expert.

Hodila přes sebe deku, zachumlala se do ní, ale oči z bráchy nespustila. Našpulila teatrálně pusu – přesně tak, jak to dělala, když se rozhodla k dlouhému rozmlouvání –, a pak spustila: „Když budu mamince věřit, že Miloš nebyl můj táta, tak to pak znamená, že někde musím mít svého tátu. A ty víš, kde je, Jonáši? Ty ho znáš, toho mého tátu?“

Kafe, ač tekuté, se mu nepříjemně šprajcnulo v krku – jako by se zpátky přeměnilo v tvrdá kávová zrna, která nejdou spolknout. Věděl, že tyhle otázky jednou přijdou. A důrazně mámu posledních pět let žádal, aby Bohdance řekla pravdu. Aby jí jen neoznámila, že Miloš Černý nebyl její otec – a pak to vakuum nevyplnila odpovědí. Ona mu sice tvrdila, že je ještě malá a nebude se pídit po podrobnostech, ale to si on nemyslel. Moc dobře si pamatoval sebe v deseti letech – i to, jak si uměl dávat do souvislostí věci, o nichž si dospělí mysleli, že je ještě nechápe. Nebo nemůže chápat. Byl jen o pár let starší, než jejich Bohdanka, když plně a bolestně chápal, že maminka – jeho milovaná maminka – se zamilovala jinde.

Ani tehdy netušili, že na něj naložili víc, než byl takový kluk schopen unést.

Že ač byl jako obložený chlebiček obklopený láskou mámy a táty... uvnitř té nazdobené veky bylo jeho okoralé srdce. Stejně okoralé jako chlastem vysušený, kostnatý a hlubokými rýhami pokrytý obličej Báby Black. Otcovy matky, černé ovce rodiny.

Čtvrtek 27. října

Bába Black se táhla ke hřbitovu jako pomalý, těžký smrad.

Malá, hnědá, tváře divé, pod plachetkou osoba, o berličce, hnáty křivé, hlas – vichřice podoba, napadla teď Jonáše takhle Erbenova klasika...

Nebylo jí ještě ani sedmdesát, ale vypadala na sto let, snědou tvář měla jako vysušenou rozinku, zbrázděnou hlubokými rýhami a mělkými bílými jizvami. Ztěžka se zapírala do francouzské hole, kterou měla vraženou do předloktí levé ruky, protože místo té pravé měla jen prázdný, ničím nevyplněný rukáv, houpající se kousek nad zemí jako hadr. S rukou si Bábu Black pamatoval v Přerově jen málokdo, ale pár pamětníků, kteří vzpomínali na její výjimečnou krásu, se ještě mezi místními penzisty našlo. O ruku přišla tragicky, když se před pětačtyřiceti lety při jedné ze svých ožraleckých rošád zpila pod obraz a v těžké opilosti si lehla na koleje, aby tam demonstrativně ukončila svůj život. Probudila se o týden později na traumatologii s rukou amputovanou až po rameno. Když tu příhodu později vyprávěla svým hospodským kumpánům, vždycky přitom štkala a teatrálně upadala do bezvědomí. Líčila, že při rozvodu se svým mužem – ředitelem přerovské ornitologické stanice – přišla o svého jediného a milovaného syna, a trauma tím způsobené jí zavedlo až na koleje. Vyprávěla pokaždé, jak se ve špitále probudila, bolavá a dezoorientovaná, volající své jediné, milované dítě. Svědci ale tu sebelítostnou historku znali jinak. Když se probudila na nemocniční posteli, jako první si žádala od primáře vodku... aspoň jediného frťana, který by ji postavil na nohy. Měla jenom strach, jak bude prolévat hrdlem,

když pravou ruku nemá... a tou levou nic moc neumí, ani vzít otvůrák na pivo. Že má vůbec nějakého Miloška, si vzpomněla až za pár dnů, a to ještě jen okrajově, když její případ nepovedené sebevraždy řešili policajti.

Později si svůj vztah k synovi zidealizovala, i když doopravdy mu matkou nikdy nebyla. Spíše vzdálenou a nevítanou příbuznou, která se v jeho životě pouze mihla.

„Je dnes krásně,“ řekla Jonášovi, sotva se dobelhala k rodinnému hrobu, v němž měla uloženého manžela i syna, „nebýt tvé matky, mohl si dnes užívat Milošek života. Měl by padesát, ještě by byl chlap plný života, bazén šampaňského mohl vypít! Jenže narazil na mrchu. Měl stejnou smůlu jako já. Nebýt toho parchanta Černého, měla bych dnes zcestovaný celý svět, Jonášku... Celý svět!“

Jonáš narážku na svou mámu i na dědu – kterého nikdy nepoznal – unesl. Věděl, že s Bábou Black nemá cenu se hádat a ani jí něco vysvětlovat, měla své pravdy upravené a mírně ošolichané tím pokřiveným životem, který vedla. Navíc se s ní vídával jen párkrát do roka, žádné pouto je nespojovalo, jejich setkání byla jen občasná a zdvořilostní, provázená fňukáním Báby Black, která chtěla po Jonášovi jedině – prachy na chlast. A přitom lkala, že kdyby se nevzdala kvůli ptáčkařovi Černému své kariéry, byla by teď slavná a žádaná v Paříži, Londýně, Říme i Barceloně...

Věděl z povídání od svého táty, že Bába byla akrobatka z anglické rodiny světských, která v pětadesátém roce přicestovala do Přerova s cirkusem, jenž stál od června do července na louce u Michalova, jen kousek od ornitologické stanice, kde krátce po studiích pracoval jistý ornitolog Černý. Uhranula ho svým ohnivým temperamentem a zemitým talentem, chodila po laně, převracela nohy, jako by byla z gumy, houpala

se na kruzích tak, že se klukům z té podívané točila hlava... věštila z koule, uměla vykládat osud z karet a oči měla tak hluboké, že se v nich topili i zdatní přerovští plavci, kteří se na Ostende vrhali do Bečvy a plavali až k mostu u sokolovny, aby dívku se vzhledem cikánky a pověstí ohebné cirkusačky ohromili. Vlastním jménem se jmenovala Daisy, ale v posledních letech jí tak už nikdo neřekl, jako by na její jméno lidé dávno zapomněli – byla pro všechny prostě Black. Bába Black.

Odpudivá, smradlavá, nevzbuzující ani špetku soucitu.

S pověstí zkaženou jako její zuby.

Jonáš ji za babičku nikdy nepovažoval, i když od malička věděl, že je tátovou matkou. Vztah byl ale už druhou generaci vlašný, skoro až studený. Miloš se se svou matkou prakticky nestýkal od svých pěti let, žil jen s tátou a o mámě věděl pár útržků, které většinou začínaly a končily u cirkusového šapitó, z něhož Daisy zdrhla, aby se v jejích očích mohl topit ten milovník ptáků, který ji v tom osudném létě pětasedesátého roku vodil po Přerově a něžně vyprávěl o každém vrabci na větvi. S cirkusem ke zlosti rodičů neodjela na další štaci, vzdala se tehdy poměrně lehce toho harcovnického života, odložila magickou kouli, karty, kruhy i lana, kterých se od dětství dotýkaly špičky jejich nohou. Stala se z ní paní Černá, která ze sebe chtěla smýt ten prach světských, toužila být po boku manžela váženou přerovskou občankou, učila se česky, chodila do ženského klubu socialistických žen i do sokolovny, přihlásila se do spolku zahrádkářů i do kroužku amatérských fotografií... jenže pro všechny stejně zůstala jen „tou holkou“ od cirkusu. Přerováci ji prostě mezi sebe nepřijali, i když se tolik snažila splynout. A šapitó i potlesk diváků jí začaly po čase chybět, toulavá krev v jejích

žilách tuhla, a ona ji potřebovala ředit, aby zapomněla na to, jak svobodný život dobrovolně opustila, aby se uvázala k plotně, děcku... a hlavně do vězení čtyř stěn bytu, v němž neuměla žít. Když od ní v jednademdesátém roce tehdy pětiletý Milošek s mužem odcházel, byla alkoholička, které touha po vodce zatemnila mozek a navždy jí sebrala i možnost, o které tak ráda mluvila – vrátit se k cirkusu a zase se s ladností pavího pera procházet po laně, houpat na kruzích a číst osud z karet. Měla vztek na svého manžela, na syna i na to zatracené jméno, které je spojovalo a přinášelo temno. Odmítala být Černá, tak si nechala říkat anglicky Black.

„Máš sirky?“ zeptala se Jonáše, když obešla hrob syna.

Zachrastil krabičkou a prstem šprtl doprostřed. Vytáhl sirku a škrtl.

„Vyhodím ty kytky od ní,“ rozhodla Bába, „ona nemá právo nosit cokoliv na hrob muže, kterého zradila. Pche... udělat si děcko s jiným, když ji Milošek nejvíc potřeboval!“ Kolikrát to od ní Jonáš slyšel? A jak tohle obvinění z jejích smradlavých úst nenáviděl! Chytl ji za ruku, která už vztekle vytahovala kytičku z vázy – stiskl ji tak, že Bába zavravorala a zavadila prázdným rukávem o kříž. „Nech ji tam,“ poručil ji, „zrovna ty nemáš právo nikoho soudit. A moji mámu už vůbec ne.“

Tvář stařeny si ho zle, skoro nenávistně změřila. Šedivé vlasy jí vlály kolem hlavy a přilepily se na rty – dlouhé a úzké rty, které byly jediným pojítky jejich podoby, jejich příbuzenského vztahu, jejich společné krve. Rty nejen dlouhé, ale i mírně pokřivené, v jedné straně dokonce ještě užší a svěšenější, stažené a s koutkem tak povislým, že vypadal jako pozůstatek po mozkové mrtvici.

Uhnul z toho pohledu, měl z něj strach, byl tak průhledný svou zlobou. Báł se, aby nezopakovala to, co mu řekla před deseti lety, když se narodila Bohdanka. Ne-

zapomněl. Občas ho ze spánku probudil sen, který mu v mozku přehrál ty stařecké rty a za nimi nepřeknné zuby, skrz něž na něho cedila ty hnusné věty, že proklíná Marianu a Bohdanu. Tehdy se na ni zlobil tak, že se za ní dva roky nestavil, ignoroval její pohledy i žádosti o setkání. Roztál až před osmi lety – poté, co se mu ozvala z nemocnice, kam ji zavály potíže se zády, způsobené špatnou rovnováhou těla kvůli chybějící pravici. Od té doby se s ní scházel, pravidelně každý sudý měsíc vždycky sedmého v šest odpoledne na ni čekal v cikánské knajpě U Kmotrů ve Škodově ulici, která byla jejím oltářem. Nechodil tam ale rád... vedl ho tam jen strach z ní, z té stařeny.

Bál se jí i teď tak, že rychle zapálil svíčku, porovnal věneček a z kapsy vytasil dvě stovky, které měl pro Bábu Black přichystané. Věděl, že ještě dnes je prolíje hrdlem – ale bylo mu to jedno. Uvidí ji až před Vánoce, dřív rozhodně ne. I máma mu vždycky radila, ať se od té čarodějnice drží raději dál.

Když odcházel ze hřbitova, nezapomněla si do Mariany kopnout, když za Jonášem skřípavě zařvala: „By mě zajímalo, jakého ptáka oprašuje teď!“

Čtvrtek 27. října

Měkké peří s hřebínkovitým okrajem působilo bezvládně.

A přitom ta sova byla taková krasavice!

Pro sovy měla Mariana slabost od dětství, ošetřila jich už desítky, ale tenhle kousek byl exemplární. Přivezli ji tu královnu až od Moravského krasu, našli ji v lese, byla už na pokraji života a smrti, spíše tedy mrtvá, než živá.

Když ji přebírala od těch speleologů, kteří ji našli, nedávala jí velkou šanci na přežití. Bylo jí až mdlo, když cítila v dlaních to těžce až přerývaně oddechující tělo sovy pálené, která jen vzezřením připomínala dravce. Měla zlomené křídlo a byla odevzdaná, jakoby smířená se smrtí, která po ní lapala svým pařátem. Mariana se rozhodla, že jí dá jméno – protože když si své pacienty pojmenovávala, získala k nim osobnější vztah, a ten jí pak pomáhal při léčbě. Tím více citu pak do ní dala... Mrkla do kalendáře na říjnová jména a oko jí spočinulo na Olívii. Krásné a příhodné jméno pro sovičku, říkala si.

Nachystala operační sál, přichystala desinfekce a připravila si všechny pomůcky, které jí dopomohou k tomu, že zlomeninu zreponuje. Konce kostí bude muset správně srovnat a fixovat, aby z Olívie nebyl doživotní mrzák.

Vějířovitě uspořádané peří kolem očí se zamihotalo, kulovitá duhovka se zavřela. Pak se ten dravec s nejrozvinutější mozkovou částí podvolil úplně a Marianina důsledná práce mohla začít. Pracovala a snažila se přitom nemyslet na to, čím ji před pár minutami Jonáš naštvál – moc se jí to ale vyhnat z hlavy nedařilo. Přilítl sem, i když viděl, co má před sebou, a začal jí tónem vyčítavým až vyděračským spílat, že neřekla Bohdance pravdu o jejím otci. Že ona se jeho už druhý den ptá... a on... on neví, co jí na to má říct. „Mělas jí to povědět sama,“ vytkl mámě. A pak se ještě vrátil, aby vztyčil ukazováček a křikl směrem k ní: „Dávno!“ Mariana věděla, že Jonáš na svou sestru trpí, že by jí snesl modré z nebe, kdyby si to přála – nemohla mu mít za zlé, že nedohlédne do matčiny bolesti, kterou bude muset překonat, aby vynesla před svou malou havraní holčičkou pravdu o jejím biologickém otci.

Zahnala vztekle Jonáše do domu, ale špatné svědomí tím rozkazem – „Běž už!“ – neodehnala. Bylo tu a vise-

lo někde nad tělem ubohé Olívie, které právě dopřávala svou péči. Hladila ji břímě prstů, měřila teplotu, kapala vodu do zobáku, aby netrpěla dehydratací. Dokonce si tam i ustlala, aby v její společnosti prožila noc, která o soviččině osudu rozhodne. Tak moc si přála, aby zrovna tuhle krasavici pro ptačí svět zachránila! Nakonec si řekla – no dobrá, když se mi podaří Olívii dostat z pařátů smrti, které se po ní natahují, řeknu Bohdance pravdu o jejím otci. Nebudu jí jen vyprávět, že Miloš nebyl její táta... ale dám jejímu otci konkrétní jméno i tvář. Možná má Jonáš pravdu – havraní holčička by měla vědět, po kom zdědila své inkoustově modré vlasy i výrazné obočí, srostlé do tvaru letící vrány.

Když se ráno probudila, sova se zdála být z nejhoršího venku.

Ještě ne, zděsila se Mariana svého vlastního slibu, dnes ještě ne!

A vůbec... je teď jisté, že se Olívie opravdu zotaví? Že přežije?

Nakonec svému slibu posunula mantinel – až bude sovička schopná svého prvního letu, teprve pak Bohdance odtajní příběh spjatý s člověkem jménem Leonard Franc.

Pátek 28. října

Leonard Franc!

Potkala se s ním před dvanácti lety a byla jím okouzlena.

Dnes už důvod svého pobláznění a chtíče nechápala.

Její manželství s Milošem v té době procházelo krizí, nedokázala to pouto ukončit jen ze soucitu, který

ji nutil žít v tom otupělém vztahu. Neubližovali si navzájem, jenže tím, jak vedle sebe sourozenecky žili, tak partnersky umírali. Nebyla to vina ani jednoho z nich. Těžký úraz udělal z jejího muže mrzáka nejen fyzického, ale později i duševního. Ničilo ho sebeobviňování, že nezvládl tu kluzkou, sněhem pokrytou cestu, když převážel dva dny před Vánocemi z Jeseníku dvě poštolky... Skončil na vozíku, ale to nebylo pro NI to nejhorší. Pro NĚHO ano. Mariana by bez problému zvládla žít vedle nepohyblivého chlapa, muž má místo nohou kolečka – no a? Kolik lidí takhle žije a dokáže se radovat? Být šťastnými? Ale on to neuměl. Začal se nemít rád, nenáviděl sám sebe. Kolikrát mu říkala, že má přece ji, milovanou ženu, má Jonáše, který je jejich kopií. Je proč žít! Jenže on chřádl. Miloš byl člověk, který chtěl létat – volně a svobodně jako pták. Když byl smířen s tím, že mu křídla nenarostou, chtěl aspoň chodit, po lese, do přírody, vyšplhat na strom a sundat z něj chromou sýkorku, doběhnout pro zraněnou pěnkavu... A když nemohl ani to, ztratil vůli být. Říkal, že neumí přežívat jen ze své podstaty jako jejich mrzáčci v kleci, kteří se k nim dostali, když sedli na dráty elektrického vedení nebo to plnou parou napálili do skla. Začal útočit, chovat se jako zvíře v zajetí. Kloval. Bylo to nejhorší období jejich manželství, nepomohl mu z té voliéry psycholog ani psychiatr. Přitom – a to Mariana nikdy nepopírala – to byl skvělý člověk. Nebála se ani po letech říct, že láska jejího života. Zatímco Leonard byl jen záplatou. Náplastí za lásku, která vyčpěla.

Když na tohle všechno myslela, bylo odpoledne, a ona už měla za sebou čtyři návštěvy u Olívie, která se začínala ukazovat jako dravá holka. Už zvládla první jídlo a navrch dostala i vitamíny. V jednu jí volal z ordinace Jonáš, aby se poptal na soviččin stav, a ve dvě dorazila

ze školy Bohdanka. Dozvěděla se, jaké bylo vyučování, kdo co uměl nebo naopak neuměl, jaké oblečení měla třídní na sobě a proč byly buchtíčky se šódó dnes tak hnusné, že si nedala ani lžičku a raději se nají doma. Pak se nahnula k Marianě a hlasem téměř důvěrným zašpitala: „A taky jsem řekla Nině, že Miloš Černý asi doopravdy nebyl můj táta. Je nejlepší kamarádka, musela jsem jí to povědět!“ Mariana ztěžka povzdechla... chápala, že teď bude téma „otec“ u nich doma viset jako neviditelný krápník, do něhož budou pořád narážet hlavou. A taky věděla, že jestliže dosud jí to mlčení o Leonardovi procházelo, teď je v konečné stanici. Prostě finále, závora, zeď! Bohdanka došla ve svém dětském mozku do určitého bodu a jednoduše chce vědět pravdu. Je připravena přitlačit ke stěně Jonáše i ji. Lekla se, že by otálení mohlo ochladit vztah s jejími dětmi. Že by se jí odcizily jen proto, že tak dlouho váhá.

„Kolik chceš knedlíků?“ zeptala se, aby zaplašila Bohdančina slova, aby alespoň na chvílku oddálila to, co stejně bude muset být nakonec vyříčeno. Sama přitom nesnášela, když někdo zamlouval nepříjemné téma, považovala takové lidi za zbabělé a podlé. Právě teď by místo rajske měla své havraní holčičce naservírovat pravdu. Místo toho rejdí naběračkou v hrnci a vycházejí z ní žvýsky o tom, jak se jí ta červená omáčka dnes krásně povedla, kolik rajčátek z vlastní sklizně a protlaku do ní dala... Postavila talíř na stůl a vybídla Bohdanku, ať fouká a jí pomalu. Sama toho obědového času využila, aby vyšla na vzduch.

„Jdu nakrmit papoušky, zkontrolovat Olívii a taky voliéry s našimi mrzáčky,“ řekla. A pak se ještě vrátila, aby hlasem důrazným zopakovala, že dokud nebude mít úkoly, ať za ní nechodí. Sama věděla, že s vlastní dcerou hraje o čas.

Amazónek černotemenný, který se na ni díval z výšky své klece, byl už třetí generací amazónků, kteří ji tak osudově spojili s Leonardem. Dědeček tohohle barevného samečka stál za vztahem dvou lidí, kteří se k sobě vlastně vůbec nehodili. Jenže posuzovat to dnešními očima? Blbost! Tehdy se Mariana koupala v depresi z Miloše, dohodli se na formalitách ohledně Jonáše a on se demonstrativně přestěhoval do domu, v němž žila Bába Black a který nechalo město bezbariérově upravit, aby jeden z invalidů – obézní cikán na vozíku – mohl pohodlně do bytu. Miloš si napsal žádost na magistrát, že má zájem o bezbariérový byt v lepší čtvrti, čekal, až se jeden uvolní a radní mu ho přiklepnou, v mezích se ale dojímal tím, že žije v nehostinných podmínkách domova Báby Black, která ve starém činžovním domě v Husově ulici bojovala s romskými dětmi i jejich hlučnými rodiči. Schválně Marianu dusil těmi slovy: „Mrzák musí za mrzáky, sama to znáš, copak můžeš pustit zmrzačeného havrana do přírody? Nemůžeš, uklovali by ho ti silnější, supi by se na něj slétli, nemá pro ně žádnou hodnotu, přesně jako já! Cikán z vedlejšího bytu nemá nohy a matka je bez ruky, je mi tam líp... líp než s tebou!“ V té době už neměla sílu přesvědčovat ho o opaku a s oddechem sledovala, jak odjíždí, vzdaluje se jí, mizí... Jonášovi všechno vysvětlili, domluvili se na návštěvách, byl bystrý kluk, situaci chápal a byl si vědom té útrpnosti, v níž žijí. Marianu pak moc bolelo, když se dozvěděla, že se v Přerově říká, že Ptačí žena vykopl svého invalidního manžela... že se o kdejakého přizabitého hejla postará, ale o svého muže ne. Copak jim mohla vysvětlovat, že pomáhat se dá jen tomu, kdo o to stojí? A že si Miloš bahní ve svém trápení? Že ji tím stahuje do bažin jako bláteník říční? Chápali by ji? Pche!

Jediné, co pro něj mohla udělat, byla pravidelná docházka na sociální odbor, kde se připomínala s tím bytem pro muže, dvakrát byla i u primátorova náměstka, aby se zmínila, v jak tíživé situaci se manžel nachází. Věděla, že život s Bábou Black je špatná životní zastávka. Myslela si, že až bude Miloš bydlet na slušné adrese, začne za ním chodit, občas mu uvaří, vypere, upeče, stane se vzácnou návštěvou jeho každodennosti, vypijí si spolu kafe jako za dobrých časů, povykládají... sblíží se.

Jenže...

Na scéně se objevil Leonard.

Přivezl tehdy z Olomouce výra velkého, který se chytil do kovového a důmyslně připraveného oka, jež mu v podstatě amputovalo nohu. Zdál se jí milý... dostal ji tím, s jakou starostí se zabýval výrem, kterého našel u lesního porostu, kousek od řeky Moravy, která ho mohla spláchnout do věčnosti. Získal si ji tím, že mu záleželo na obyčejném ptákově. A ještě víc tím, když prozradil, že je vášnivým chovatelem amazónků černotemenných, které chová na prodej. Dokázal tak poutavě vyprávět o jejich kráse i o péči, kterou jim věnuje! Dokonce ji pozval, aby se o víkendu přijela podívat – a klidně si i pár může koupit, ujistil ji ale tehdy, že jeho nabídka není jen obchodní, ale i osobní. Uvidí ji tak jako tak rád. Líbil se jí. I to, jak je žoviální, hlasný a bodrý. Už ta první hodina, kterou spolu strávili, pro ni byla důležitá. Do prostoru temna přinesla život. Hluk, decibely silného hlasu, smích. Zamlouval se jí i jako muž. Byl vysoký, tmavý, snědý, se strništěm, v němž občas problesknul zrzavý vous, který jako by do tváře toho jižního typu muže nepatřil. O něco později zjistila, že to nebyla jediná zrzavost jeho porostů, ale to teď ze svého přemýšlení vytěsnila. Už na něj ani nedokázala myslet jako na milence, který uměl zase

nastartovat její touhu. Ale právě ta jeho exotická podoba, která musela zcela jistě uchvacovat i jiné ženy, stála za tím, jak Mariana během jediného týdne dokázala vylepšit vše, co se v těch sedmi dnech stačilo stihnout. Vlasy si nechala ostříhat na mikádo, zašla si na kosmetiku, pedikúru i do obchodu s hadry, poprvé v životě si koupila šminky i pár cetek, které si píchla do uší a ovinula kolem krku. Tolik se toužila někomu líbit! „No mami, ty jsi krásná,“ nepoznával ji Jonáš, v té době skoro třináctiletý pihounek, zmítaný problémy svých rodičů. Poprvé po dlouhé době viděl, že má máma zuby... že se usmívá a nemá rty stáhnuté do tyčinky. Jel se s ní podívat na amazónky a byl uchvácen, dokonce tak, že na ni věšel své zelené oči s prosbou, aby mu aspoň jednoho papouška koupila. Tak se k nim dostal první opeřenec tohohle druhu, pojmenovaný Dron a oslovovaný Droníček. Leonard jim pak radil s chovem a nakonec jim nabídl, že kdyby chtěli, mohli by si zřídit svou stanici a přivydělávat si prodejem. Ujistil Marianu, že amazónka je prostě dobrá investice do budoucna, která jim do rodinného rozpočtu přisype pár korun. Což bylo to jediné, v čem jí ten pazgrát nelhal.

„Dojedeno, uklizeno, napsáno,“ hlásila teď spokojeně Bodanka. Zastihla mámu u voliér ve chvíli, kdy papouškům dávala svačinu. Milovali nadrcené dětské piškoty, s máslem a jablkem, posypané cukrem. Udržovala je tím v krásné kondici. Koneckonců – i to ji Leonard naučil.

Sedla si na židli, kterou měla u klecí, aby mohla pozorovat život v nich, ale tentokrát se na ptačí rodinku nezaměřovala. Svou pozornost upnula k Bohdance. Posadila si ji na klín, chytla ji za drobné prstíky a jemně je hladila. Jako by tím gestem chtěla zmírnit to, co teď bude vyprávět. Neposedná holčička bystře pochopila.

„Tvůj táta se jmenoval Leonard Franc a choval tyhle amazónky. Když jsme se seznámili, tak už jsem s Milošem nebydlela, i když jsme byli manželé. Toho... Leonarda... jsem měla moc ráda, proto ses narodila ty. Pak jsme se ale rozešli, to se tak lidem někdy stává.“

„On mě nechtěl? Jonáš říkal, že když jsem se narodila, vypadala jsem jako opička. Nelíbila jsem se mu?“

Mariana věděla, že tyhle kapky si zaslouží. Dávno o tom měla mluvit, ne se nechat zahrát do kouta jako slepice na dvorku. Tenhle výslech měla za tu nefér hru, kterou se svým dítětem deset let hrála.

„Neviděl tě. Musel do vězení.“

„On byl zloděj, mami? Nebo vrah?“

„Ne, ale dělal věci, které se nesmí. Prostě zlobil.“

„Aha,“ řekla Bohdanka uspokojeně, seskočila Marianě z klína a uvolněně si poskočila. Zdálo se, že na úvod to havraní holčičce stačí, že zatím víc vědět nepotřebuje... a že je pro začátek uchváćena tím nezvyklým jménem, které k ní patří, i když ho nemá ani v rodném listě. „Tak říkáš Leonard, mami? Jé, to je nádherné jméno. Jmenuje se skoro stejně jako ten krásný herec, který hrál v Titanicu. Hned zítra to musím říct Nině. I babičce. Můžu to říct babičce, mami?“

Sobota 29. října

Hedvika Milerová vystoupila z vlaku v jedenáct nula dva, do Přerova cestovala přesně hodinu a čtvrt, které musela strávit v autobusu a následně na kolejích, aby se přiblížila k dceři a vnukům. Jako každý rok – přijela

vždy v den, kdy se měnil letní čas na zimní, a odjížděla, když se zase ten zimní čas přehoupnul do letního.

Letos její příjezd připadl na 29. října.

Dostavila se obtěžkána dvěma taškami. V nich táhla jídlo i dárky pro vnoučata. Jonášovi koupila nové hodinky – to aby věděl, kolik času má trávit prací, protože se jí zdálo, že těm zvířatům i opeřencům věnuje víc, než dost času – a pak nemá kdy chodit za holkami... No, a Bohdane vezla sluchátka do uší, protože už minule si všimla, že je Mariana nervózní z písniček, které si holka přehrává z mobilu. Takhle si zašpuntuje uši, a bude klid!

Jonáš už stepoval na nádraží, moc se na babičku těšil, byla odjakživa jeho dobrou vílou: starostlivá, milující, přívětivá a dokonce i vtipná, úplný opak Báby Black. Když na nástupišti viděla Jonáše – i když původně byla domluvena s Marianou –, nadšeně za ním vyběhla a už cestou mu posílala radostné pohledy, které zakončila pusou na vnukovo strniště.

„Máma nemohla?“ zeptala se.

„Má tam teď zraněnou sovu, nechce od ní daleko odcházet, chápej,“ omlouval to Jonáš. Chápala. Mnoho let už byla nucena chápat, že ptáci mají přednost – a čím menší a slabší jedinec, tím větší dávku trpělivosti musela v sobě nacházet. Její nebožtík manžel byl ornitolog a nakazil tou láskou i jejich jedinou dceru, jenomže zatímco u něj to byl zájem – jeden z mnoha, které měl –, pro Marianu se to stalo posedlostí. A pro Jonáše konec konců taky. Nebrala si proto osobně, když k ní nepřijeli na plánovanou návštěvu, protože se museli starat o krvácejícího puštíka nebo přiotráveného rehka, odpustit jim musela i to, že na její sedmdesátiny dorazili s dvouhodinovým zpožděním kvůli jakési marodné labuti. A dneska byla zase na vině sova, o níž se při cestě z nádraží dozvěděla, že se jmenuje Olívie a má trable s levým křídlem.